

LBRIS

We know
books

Irène Némirovsky (1903–1942) s-a născut la Kiev, în familia unui bancher. Și-a petrecut copilăria la Sankt-Petersburg, dar familia sa a fugit din Imperiul Rus la începutul Revoluției, în 1917, stabilindu-se în cele din urmă la Paris, în 1919. A făcut studii de filologie la Sorbona și a început să scrie la doar 18 ani. A debutat în 1926 cu romanul *Neînțelegerea* (*Le Malentendu*). În 1929 a definitivat romanul *David Golder*, care a avut un succes imediat, fiind adaptat pentru marele ecran un an mai târziu. În 1930, a publicat romanul *Balul* (*Le Bal*), la rândul-i adaptat pentru film și scenă, căruia i-a urmat o serie de alte romane, precum *Vinul singurătății* (*Le Vin de solitude*, 1935), *Jézabel* (1936) sau *Doi* (*Deux*, 1939). Deși cărțile sale s-au bucurat de succes, în 1938 i-a fost refuzată cetățenia franceză, iar în 1940 i s-a interzis să mai publice. În 1942 a fost arestată împreună cu soțul ei și trimisă la Auschwitz, de unde nici unul din ei nu va mai ieși. Cele două fiice au scăpat însă cu viață și au reușit să salveze o parte din manuscrisele mamei lor. Printre acestea se află și celebra *Suită franceză* (*Suite française*), carte publicată cu un succes răsunător în 2004 în Franța și recompensată cu prestigiosul Premiu Renaudot, acordat pentru prima oară postum, și romanul *Clocotul sângelui* (*Chaleur du sang*), apărut în 2007.

IRÈNE NÉMIROVSKY DAVID GOLDER

*Traducere din limba franceză și note
de Nicolae Constantinescu*

LITERA
București
2020

David Golder
Irène Némirovsky

Carte Pentru Toți este parte
a Grupului Editorial Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4,
București, România
tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

David Golder
Irène Némirovsky
Copyright © 2020
Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Mariana Petcu
Corector: Cătălina Călinescu
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare și prepress:
Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României
NÉMIROVSKY, IRÈNE
David Golder /
Irène Némirovsky; trad. din
lb. franceză: Nicolae
Constantinescu. – București:
Litera, 2020
ISBN 978-606-33-6353-5
I. Constantinescu, Nicolae (trad.)
821.133.1

I

– Nu, zise Golder.

Ridică brusc abajurul, astfel încât să îndrepte toată lumina lămpii spre chipul lui Simon Marcus, așezat de cealaltă parte a mesei. Preț de o clipă privi ridurile, încrețiturile care brăzdau fața lungă și oacheșă a lui Marcus de îndată ce-și mișca buzele sau pleoapele, la fel ca suprafața unei ape întunecate agitate de vânt. Dar ochii bovini, adormiți, de oriental, rămâneau calmi, plictisiți, indiferenți. Un chip impenetrabil ca un zid. Golder lăsă cu grijă în jos tija metalică flexibilă care susținea lampa.

– La 100, Golder? Ai socotit bine? E un preț bun, zise Marcus.

Golder murmură din nou:

– Nu. Și adăugă: Nu vreau să vând.

Marcus râse. Dinții lui lungi și strălucitori, placați cu aur, scânteiau ciudat în umbră.

– Cât făceau faimoasele tale petrolifere când le-ai cumpărat, în 1920? întrebă cu vocea lui ironică, fârnăită, care trăgăna cuvintele.

– Am cumpărat cu 400. Dacă nenorocitele alea de soviete ar fi înapoiat terenurile naționalizate de la petroliști, ar fi fost o afacere frumoasă. Îi aveam în spate pe Lang și grupul lui. În 1913, producția zilnică la Teisk era deja de zece mii de tone... Și să știi că nu e cacealma. După Conferința de la Genova, acțiunile mele s-au prăbușit întâi de la 400 la 102, îmi amintesc foarte bine... Pe urmă... (făcu un gest larg cu mâna) le-am păstrat... Pe vremea aia, aveam bani.

– Da. Acum, în 1926, îți dai seama că terenurile petrolifere din Rusia sunt pentru tine un rahat? Nu? Îmi închipui că n-ai nici mijloacele, nici dorința să te duci să le exploatezi personal... Tot ce poți să faci cu ele este să câștigi câteva puncte creând mișcări la bursă... O sută este un preț bun.

Golder își frecă îndelung pleoapele umflate, iritate de fumul care umplea încăperea.

Zise din nou, cu jumătate de gură:

– Nu, nu vreau să vând. O să vând numai după ce Tübingen Petroleum va încheia acel contract pentru concesiunea de la Teisk la care te gândești.

Marcus rosti un fel de „A, da!“ înăbușit și asta a fost tot. Apoi, Golder spuse încet:

– Da, afacerea pe care o dirijezi în spatele meu de anul trecut, Marcus, chiar asta... Ți se oferea un preț bun pentru acțiunile mele după semnarea contractului?

Tăcu, fiindcă bătaile inimii aproape că-l dureau, ca la fiecare victorie. Marcus strivi lent țigara de foi în scrumiera plină.

„Dacă zice juma-juma, e terminat“, se gândi brusc Golder.

Înclină capul ca să audă mai bine vocea lui Marcus.

Urmă un scurt moment de tăcere, apoi Marcus zise:

– Facem pe din două, Golder?

Golder își încordă maxilarele:

– Ce? Nu!

Marcus murmură, clipind:

– Nu trebuie să ai încă un dușman, Golder. Ai destui.

Strângea cu mâinile lemnul mesei și se mișca încet, iscând un hârjăit de unghii ușor, rapid și strident. Luminate de lampă, degetele slabe, albe, pline de inele grele, străluceau pe abanosul biroului Empire, tremurând ușor. Golder zâmbi.

– Acum nu mai ești foarte periculos, drăguțule...

Marcus tăcu un moment, examinându-și cu sârg unghiile lăcuite.

– David... juma-juma! Ce zici? Suntem asociați de douăzeci și șase de ani. Ștergem cu buretele și o luăm de la capăt. Dacă ai fi fost aici în decembrie, când a vorbit cu mine Tübingen...

Golder îndoi cu o mișcare nervoasă firul telefonului, înfășurându-l pe încheieturile mâinilor.

– În decembrie, repetă el strâmbându-se. Da... ești tare bun... numai că...

Tăcu din nou. Marcus știa la fel de bine ca el că în decembrie căuta capitaluri în America pentru „Golmar“, afacerea care îi lega de atâta amar de ani ca o ghiulea de ocnaș. Dar nu zise nimic. Marcus continuă:

– David, avem încă timp... E mai bine, crede-mă... Negociem cu sovietele... Vrei? E o afacere dificilă. Comisioanele, beneficiile le facem pe din două, da? Sper că e corect... David?... Ce zici? Altfel, drăguțele...

Așteptă un răspuns, o încuviințare, o vorbă de ocară, dar Golder respira cu greu și păstra tăcerea. Marcus șopti:

– Să știi că nu e numai compania lui Tübingen pe lumea asta...

Atinse brațul inert al lui Golder ca și cum ar fi vrut să-l trezească.

– Există alte societăți mai tinere și cu... cu un caracter mai speculativ, care n-au semnat acordul din 1922 în privința petrolului și cărora nu le pasă de vechii beneficiari, de tine, prin urmare... zise el căutându-și cuvintele. Astea ar putea...

– Amrum Oil? întrebă Golder.

– O știi și pe-asta? replică el, reținându-și cu greu agasarea. Ei bine, bătrâne, îmi pare rău, dar să știi că rușii vor semna cu Amrum. Acum, dacă refuzi propunerea mea, poți să-ți păstrezi acțiunile Teisk până în ziua de apoi, poți să ți le iei cu tine în groapă...

– Rușii n-o să semneze cu Amrum.

– Au semnat, trâmbiță Marcus.

Golder făcu o mișcare cu mâna.

– Da, știu. O înțelegere provizorie. Trebuia să fie ratificată de Moscova într-un răgaz de patruzeci și cinci de zile. Ieri. Dar nu s-a întâmplat nimic, așa că te-ai îngrijorat și ai venit să încerci din nou cu mine... Sfârși foarte repede, într-un acces de tuse. O să-ți explic. Amrum i-a suflat deja lui Tübingen câmpuri de petrol în Persia, acum doi ani. Așa că, de data asta, cred c-ar prefera să moară decât să cedeze. De altfel, până acum nici n-a fost greu; i s-a oferit mai mult ovreiului care negociază cu tine pentru soviete. Poți să telefonezi ca să te convingi...

Marcus strigă brusc cu o voce ciudată, ascuțită, ca a unei bătrâne isterice:

– Minți, porcule!

– Telefonează și-ai să vezi.

– Și... bătrânul... Tübingen... știe?

– Da, bineînțeles.

– Tu ai făcut asta, canalie, secătură!

– Da. Ia adu-ți aminte! Anul trecut, în afacerea cu petrol din Mexic, acum trei ani, păcura, frumoasele milioane care au trecut din buzunărul meu în al tău... Am zis ceva? N-am zis nimic. Și apoi... Păru să caute și alte argumente, să le adune în minte, apoi le respinse ridicând din umeri. „Afacerile“, murmură el cu simplitate, ca și cum ar fi rostit numele unui zeu de temut.

Marcus amuți pe loc. Luă de pe masă un pachet de țigări, îl deschise și se căzni să aprindă un chibrit.

– De ce fumezi mizeriile astea de Gauloises, Golder, când ai atâtia bani?

Degetele îi tremurau foarte tare. Golder le privea fără să zică nimic, ca și cum ar fi măsurat viața după ultimele tresăriri ale unui animal rănit.

– Aveam nevoie de bani, David, zise Marcus deodată cu o voce schimbată. O grimasă bruscă îi schimonosi un colț al gurii. Am o nevoie

cumplită de bani, David... Nu vrei... să mă lași să câștig puțin?... Nu crezi că...

Golder scutură sălbatic din cap.

– Nu.

Văzu mâinile palide împreunându-se, înlănțuindu-se una de cealaltă, împletindu-și degetele crispate, înfigându-și unghiile în carne.

– Mă ruinezi, zise în sfârșit Marcus, cu o voce înăbușită și stranie.

Golder, încăpățânându-se să privească în jos, nu răspunse. Marcus ezită, apoi se ridică și-și împinse încetișor scaunul în spate.

– Adio, David. Ai zis ceva? izbucni el, și întrebarea răsună cu o forță extraordinară în liniștea din cameră.

– Nimic. Adio, răspunse Golder.

II

Golder își aprinse o țigară, dar, de la primul fum, începu să se înece și o aruncă. O tuse nervoasă de astmatic, răgușită, șuierătoare îi scutura umerii, îi umplea gura cu o apă amară care îl sufoca. Un val de sânge îi coloră fața, de obicei albă, de un alb mat și mort, ca de ceară, cu pungi vineții sub ochi. Era un bărbat trecut de șazeci de ani, enorm, cu membrele grase și moi, cu ochii de culoarea apei, vioi și spălăciți; un păr alb și des îi înconjura fața ridată, dură, modelată parcă de o mână aspră și grea.

Camera mirosea a fum și stăruia acel iz de funingine răcită, pe care îl aveau în special vara apartamentele nelocuite mult timp.

Golder își răsuci scaunul și întredeschise fereastra. Privi îndelung turnul Eiffel luminat. Lumina roșie și lichidă curgea la fel ca sângele pe cerul proaspăt al zorilor... Se gândi la „Golmar“.

Șase litere aurii, luminoase, strălucitoare, care se roteau și ele ca niște sori în noaptea aceea, în patru mari orașe din lume. Golmar, format din două nume, al lui și al lui Marcus, topite într-un singur cuvânt. Strânse din buze. „Golmar... Acum, numai David Golder...“

Luă blocnotesul de lângă el și citi antetul imprimat.

GOLDER & MARCUS

CUMPĂRARE ȘI VÂNZARE DE PRODUSE
PETROLIERE

BENZINĂ DE AVIOANE, BENZINĂ
UȘOARĂ, GREA ȘI MEDIE

DILUANT WHITE-SPIRIT, MOTORINĂ,
ULEIURI LUBRIFIANTE PENTRU MOTOR

New York, Londra, Paris, Berlin

Șterse încet primul rând și trecu „David Golder“ cu scrisul lui apăsat care găurea hârtia. Pentru că va fi în sfârșit singur. Își zise cu ușurare: „S-a sfârșit, slavă Domnului, acum va pleca...“ Mai târziu, după ce-i va acorda lui Tübingen concesiunea de la Teisk și el însuși va face parte din cea mai mare societate petrolieră din lume, va repune lesne Golmar pe linia de plutire.

Până atunci... Înșiră cu rapiditate cifre. Mai ales ultimii doi ani fuseseră cumpliți. Falimentul

lui Lang, acordul din 1922... Cel puțin nu va mai avea de plătit femeile lui Marcus, bagajele, datoriile lui... Destule cheltuieli și fără el... Ce scumpă era idioata asta de viață! Soția, fiica, casa de la Biarritz, casa de la Paris... Numai la Paris plătea șaizeci de mii de franci chiria, impozitele. Mobila costase peste un milion la vremea când o cumpărase. Pentru cine? Nu locuia nimeni acolo. Obloane închise și praf. Privi cu un fel de ură anumite obiecte pe care le detesta mai mult decât pe altele: patru statuete din marmură neagră și bronz care susțineau lampa, o călimară goală, pătrată, enormă, împodobită cu albine din aur. Trebuia plătit pentru toate astea. Și de unde bani? Bombăni furios: „Idiotule... mă ruinezi... Și ce dacă?... Am 68 de ani... S-o ia de la început... Mie mi s-a întâmplat destul de des...”

Întoarse brusc capul spre oglinda mare de deasupra șemineului gol și, preț de un moment, își privi stânjenit fața trasă, palidă, cu pete albastrii și cele două riduri din jurul gurii, adâncite în grăsime, cu pielea atârânănd ca la un câine bătrân. Bombăni cu dușmănie: „Îmbătrânești, măi, îmbătrânești...” De doi-trei ani, obosea mai repede. Își zise: „Înainte de orice, să plec mâine, opt sau zece zile de odihnă la Biarritz și să fiu lăsat în pace, altfel o să crăp”. Luă calendarul, îl puse în picioare pe masă, sprijinit de rama de

aur a portretului unei tinere, și îl răsfoi. Era plin de cifre și de nume, iar data de 14 septembrie era subliniată cu cerneală. În ziua aceea, Tübingen îl aștepta la Londra. Asta abia dacă-i mai lăsa o săptămână la Biarritz... Apoi, Londra, Moscova, din nou Londra, New York. Scoase un geamăt slab și iritat, privi fix portretul fiicei sale, oftă, apoi întoarse capul și-și frecă încet ochii foarte oboșiți, care îl dureau. Se întorsese de la Berlin chiar în acea zi și de mult timp nu mai dormea în vagon ca altădată.

Totuși, se ridică mașinal să plece la club, ca de obicei, dar văzu că era trecut de ora trei. „O să mă duc la culcare”, își zise. „Mâine, iar în tren...” Zări teancul de scrisori de semnat puse pe un colț al biroului. Se așeză din nou. Recitea în fiecare seară corespondența pregătită de secretari. Erau o rasă de catări. Dar îi prefera așa. Zâmbi gândindu-se la secretarul lui Marcus, Braun, un ovrei cu ochii de foc, care îi vânduse proiectul contractului cu Amrum. Începu să citească, aplecându-și foarte jos sub lampă părul alb, altădată roșcat – la tâmplă și la ceafă stăruia încă puțin din culoarea arămie, jucăușă, ca o flacăra pe jumătate înăbușită sub cenușă.